ՏԱՄՆԵԼԵՔՆԵՐՈՒ ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 1932 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 3 ՓԵՏՐՎԱՐ 1886 (Ն. Տ.) 15 ՓԵՏՐՎԱՐ

ՀԱՅԿԷԼԻՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ԱԶԳՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԳԱՆՄԱՆԸ

ԲԱԺԱՆՈՒՄՈՎ ԹԻՒՆԵՐ ԿԱՆԻՆԻ

Տարեկան Վեցամսեայ
Ի Գաղթ Տանար 6 մէջիս 3 մէջ.
Դուրսեայ » 7 » 3½ »

20 փարա

ԳԱՆՄԱՆԸ

ՀԱՅԿԷԼԻՆԻ վերաբերեալ նամակ եւ ալ զրաքիւն պէտք է ուղղել առ խմբագրութիւն, Ի. Գալիս Մէրճան Զարէք. Բիւրեղ Էֆէնի խան երրորդ յարկ թիւ 1.

20 փարա

Ի. ԳԱԼԻՍ Ի ՓԵՏՐՎԱՐ

ԱԶԳ

Պատիւ ունինք ծանուցանել յարգոյ հասարակութեան, և մասնաւորապէս մեր Մեծ. Բարեւոյրդներու, որ այսօր Հայկէնիքը միայն կէս թերթի պիտի հրատարակուի. իսկ վաղուան համար ոստիպուած ենք յետապայ պատճառներով չհրատարակել. Գիտակ պատճառն է, ինչպէս արդէն նախորդ ազգով մը խնայուցած ենք, մի քանի կողմերու ոնօրեռնութեանց գործադրումը, ինչպէս խմբագրատան փոխադրութիւնն և թերթին խմբագրութիւնն մասին լեռնելիք կոչագրութիւնց. Յարգոյ ; հասարակութիւնն և Մեծ. բարեւոյրդներուն ներողամտութիւնը կը խնդրենք մեր այս ակամայ զանցառութեան համար.

Ցնորէն
Վ. Ց. ՄԱՐԴԱՐԵԱՆ

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

Թուրքա-Գերմանական կոչագրութեան առթիւ Անգլիոյ և Ռուսիոյ միջեւ բարեկամական յարաբերութիւն մը կը նշմարուի Բնկրզբաղարիկի նախարարութիւնը յանիսի կրնայ ալ եւս նոյն ուժգնութեամբ բնդգիմանալ մի քանի որ առաջ Գ. Զանոֆի և Բարեր. Մեծ. Եպարքոսի միջեւ կիրառած հասնուդութեան գէմ. Միայն պիտի պնդէ այն իրաւունքին վրայ զոր Գերմանիի գաղութագրութիւնը ճանչցաւ մեծ ազգութիւններէն, Արեւելեան Բուլգարիի կուսակցի ընդարձակութեան առթիւ. Այսինքն Ռուսիոյ փոփոխն է թէ ամէն անգամ որ Արեւելեան Բուլգարիի կառավարութեան պաշտօնեան մէկ Աչէքսանդր իշխանին հասատանման թնդիր լինի, անբարեհաճ հաւանութիւնը պիտի ենդարձի Գերմանիոյ գաղութագրութեան ներքեւ գտնուող Օսմանեան կառավարութեան սեռութեանց հեռ.

Ուստիպ թէ ինչպէս հանգամանք և նոյն իսկ հասարանական պատճառներ կրնան յանգել թերի նոր արդիւնքը.

—

Թագաւոր կոչանուիմ թէ վերջերս Գիտնորը իշխանին ներկայութեանը տեսի ունեցան Ժողովին մէջ, դիւանագիտին արդեն յայտարարած է թէ ինք ունէմ, խրատած է իւր բարեկամ Լորա Թագաւորին որպէս զի սա արտաքին գործոց մասնակցութիւններ ցոյց։ Բայց Գերմանական թերթերը կը նշանակեն այս դեռահասակ պետական անձին ներքեւ յարաբերութիւնը իբր զրուանական մը Գերմանական կայսերական կառավարութեան հասատանութեան կարգադրիչ մեծ արժէք մ'ունի և խաղարարեան տարր մ'է.

Գերոյնչեալ թերթին միւսի միջոցն սա է թէ այս կարգադրութիւնը գնանական կանոնաւորութեան մը բնութիւնը չունի. Ուստի ի գէպ է սատ յիշել Գիտնորը իշխանին սա հանդիսանաւոր խօսքն. «Գիւանագիտութիւնը որ ուսուր կ'ապրի. միայն այժմ ինչ կը տանի սահմանափակ ազգայի մը համար». Ընդ մէջ այն հանգամանք չանուց և պահանջմանց որոնց դէպ թերթիրը կը հասատաւ Բերլինի մամուլը. Կայս. կառավարութիւնը միջոց գտած է բարեկարգելու և խաղաղացնելու մեծ ուրբութիւնց մէջ գոյացող հակառակութիւններն, գանգնելու Գուլկարաց բարձանքներն, և պահելու Բ. Դրան գերիշխանութեան իրաւունքները ստանց գիտելու ուրեան կարեւոր պատճառ նեղոյ մէջ մեր։

Վատանդ թիգարարին առանուն անգիտութիւններն բաւական կը ըստանարեն Ռուսիոյ Գերկրաբի մէջ բանած ընդարձակի վրայ։ Գ. Ընկրոնոր. Ռուսիոյ գեներալն ի Ներքեւ. յայտնած է Գ. Կարապանիին թէ՝ չը վշտանար Սերբիոյ նոր ժողովոյն վրայ գնդիրիցեալ թեկրոյն նը-կատարմամբ։

1. Սերբիոյ պատասխանը գրած է միայն վերջանաստանում իրաց նոր-կին վիճակին Գարանա. 2. Ցարդ Գերբիոյ գաղութագրին հանգամանքը գաղտնութեան ոչ մի պատճառ ունի։ Այս գիտցուածներն կարելի է հնարեցնել թէ՝ Ռուսիա չը կարել յոյս մ'ունենալ պահելու վերջիրիկաց գաղութագրութիւնը անվնաս վիճակին մը մէջ։ Բնդ կարգ խանարիկ Գուլկարիոյ միութեան պատճառաս ծագող գժտութենէն մը և այս անտարակոյս իւր անարեւութիւնը կատարելագոյն կը հասնուանդին Օսմանեան կառավարութեան սեռութեանց հեռ.

Ուստիպ թէ ինչպէս հանգամանք և նոյն իսկ հանգամանք պատճառներ կրնան յանգել թերի նոր արդիւնքը.

—

Թագաւոր կոչանուիմ թէ վերջերս Գիտնորը իշխանին ներկայութեանը տեսի ունեցան Ժողովին մէջ, դիւանագիտին արդեն յայտարարած է թէ ինք ունէմ, խրատած է իւր բարեկամ Լորա Թագաւորին որպէս զի սա արտաքին գործոց մասնակցութիւններ ցոյց։ Բայց Գերմանական թերթերը կը նշանակեն այս դեռահասակ պետական անձին ներքեւ յարաբերութիւնը իբր զրուանական մը Գերմանական կայսերական կառավարութեան հասատանութեան կարգադրիչ մեծ արժէք մ'ունի և խաղարարեան տարր մ'է.

Գերոյնչեալ թերթին միւսի միջոցն սա է թէ՝ այս կարգադրութիւնը գնանական կանոնաւորութեան մը բնութիւնը չունի. Ուստի ի գէպ է սատ յիշել Գիտնորը իշխանին սա հանդիսանաւոր խօսքն. «Գիւանագիտութիւնը որ ուսուր կ'ապրի. միայն այժմ ինչ կը տանի սահմանափակ ազգայի մը համար». Ընդ մէջ այն հանգամանք չանուց և պահանջմանց որոնց դէպ թերթիրը կը հասատաւ Բերլինի մամուլը. Կայս. կառավարութիւնը միջոց գտած է բարեկարգելու և խաղաղացնելու մեծ ուրբութիւնց մէջ գոյացող հակառակութիւններն, գանգնելու Գուլկարաց բարձանքներն, և պահելու Բ. Դրան գերիշխանութեան իրաւունքները ստանց գիտելու ուրեան կարեւոր պատճառ նեղոյ մէջ

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կոստանդնուպոլսոյ հրահանգ՝

Վերջերս Ռուսիոյ Օսմ. քեպ. հիւպատոս Ֆերիտուն պէյ՝ Մարէնի Օսմ. դեսպան ուղարկեցաւ։

Երբեմն Պուլկարիոյ Օսմ. Բ. Բանիոնէր Ֆոտլը պէյ՝ Պուսկան խորհրդոյ անդամ ուղարկեցաւ։

—Պուլկարիոյ Աւելբանդր իշխանին արտաքսման պատճառքն Գ. Ֆանոֆ երբէք Բ. Գուան երթալով ուղարկեցաւ Մեծ-Եղաբրտ Բարձրագնեմիոյ փաստագիր հետ։

—Պրուսիոյ գրագոց Նախարար Պոլիս փալա՝ Նախարարաց որը կայսերական պալատի երթալով Վեհ. Պուլիանին կարգէ մը բան հրամաններ ստացաւ։

—Հանրայնի կրթական նախարար Միւնիքի փաստագիր նախագահութեան ներքեւ գումարեալ յանձնախումբին, որոյ պարագան է Ֆրանսական բէյլիի ընկերութեան՝ գիմանը բներ, այսոր եւս գումարուելոյ, իւր բնութիւնն յստակ պիտի տայի։

—Աւստրիական գեսպանատան Ա. Քարտուղարն՝ երբէք Բ. Գուան երթալով ուղարկեցաւ արտաքսին գրագոց նախարարութեան խորհրդական Տատեան Վահան. Ասարութիւն Լեֆի հետ։

—Ներքին գրագոց նախարար Միւնիքի փաստագիր նախագահութեան կարգեալ երգնական յանձնաժողովն նախընթաց որը վերջապէս գումար ունէր. խորհրդակցեցաւ. և նրմ տական գրագոց նախարար Զինի Լեֆ. և Օսմ. Գանդրիի ընդ. անդամն Գ. Ֆանոֆը իրենցան գեմ Մեծ. Եպարքոսին ներկայանալով. յանձնաժողովոյ խորհրդակցութեան արդիւնքն հաղորդեցին։

—Գեսպանի Մանսուրոֆ գրասենեակն քանի մը ծանօթ մարդիկներու հետ՝ երբեմ առաւաւ ժամ Զին մինչեւ ներքը մարդարդարդ. Նաւահանգիստն մեկնելով. Նիկոմիդիոյ Լուրերը գնաց։

—Հեռագրաց և Թղթատարական փարչութիւնը ծանուցած է բոլոր գաւառական իշխանութեանց մէջ, յաւանիկոյ երկրական տարբերն ունիցին, այն է մարտ ԷԷ ոնսեայ թղթատարական գրասենեակն ձեռն և գրանիրը փոխուելով հին գրասենեակը (բուրէ) պիտի էջեցուին։ Հեռաւորագեղ իրենց քով հին գրասենեակ ունեցողները պիտի է այժմէն Օսմ. Թղթատարական փարչութեան գիմելով փոխեն, իսկ մարտ ԷԷ յետոյ հին գրասենեակ գործածողներն նեղատարեր ոչինչ տրամագրութիւնն ի գործ պիտի դնեն։

—Թիրեքէմանը Հագիգամի կը ծանուցանէ մեզ. Կոստանդնուպոլսոյ գաւառապետութիւնը Բ. Գուան և Գալատիոյ տրաւորին գրագոց նախարար Գ. Ֆանոֆի մէջեւ ինքեալ հանձնաժողովներ վրայ Օսմ. գեսպանաց մէջ՝ տեղութեանց բացատրութիւններ ստանալու, նախընթաց իրենցեան հեռագրաց ընդարձակ հրամանագրեալ մը ուղղած է Օսմ. գեսպանաց, և մեզ յիշեալ տեղութեանց մեծ մասն գաւառներն յայտնեցեր են Օսմ. ազգաբնակներուն դրաստանակութիւնն հանար։

—Անցեալ նախարարաց Գ. Կոստանդի և արտաքին գործոց նախարար յարա Թոգպէրի յարաբերած են մեծ տեղութեանց գեսպանները մէկ. իրենց նախարարաց արտաքին տեսակցութիւնն տեղիք տալեն։

—Պոլսէն կը գրեն թէ, տեղւոյն գաւառապետ Խուսրոյի Քէմալ պէյ՝ Օսմ. հեծելագրաց հարար 100 հատ ընտիր ձիերու հարկադրելով. մարդարարար Գ. ձի է։

—Նախընթաց որը Մատանիչեն կոչուած մը յարաբերած մարդարարար բերուելով, կիպրոսեան բանը տրուեցան։

ՀԵՌԱԳԻՐ

Լոնտոն 13 փետր.

Լիմիրոյի Ալ գրասենեակը գրեթէ ամբողջ լինելով. խորհրդարանը յարաբերած են, Գարտագաս բնակ բանաւոր գործի մը գործարանաց մեքենաները խորհրդարան են։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Խառն ժողովոյ իւր վերջին նստին մէջ որոշեր է հանգուցեալ Եղեռնաան Տիգրան Լիֆենանի մարմնոյն վրայ որ Մարդ եկեղեցին ամփոփեալ է. վեց մետր բարձրութիւնամբ սապանաբար մը կանգնելու որոշումն մեզ։

—

Հոգեւոր Տ. Ներսէս Պրրապանի ժամանակագրեալ Ն. Պրրապանեանն Ազգ. Պարտիրարքարանէն ստացեալ 700 ոսկւոյ պարտեալներն վճարումը խնդրած բլլալով. Ազգ Պարտիրարքը յետ քննութեան մերժեր է ասի պարտեալումը, նկատելով որ Ներսէս Պրրապան պաշտօնապէս յայտարարած էր ի կիսդանութեան մէջ իւր 13 ամեայ հրամանի ամենայնիւ ստանալու իրաւունք չունի։

—

Գոնութեամբ իմացանք որ Աժեն. Ս. Պատրիարք Հայրը մասագիր է Ազգային Վարչութեան առաջարկել որ Պատր. Դեր. փոխանորդին ներկայացուցիչ մը ուղարկեն Պարտիրարքարանի վարչութիւնը։ Դեռ ոչ մեր ուրախութիւնն նորա վերջանալ բարեաց ծառայութեանց։

—

Վեհ. Մարար Պրրապան Ազգային Վարչութեան ընդհանուրական գրասենեակի գործ մը ուղարկեր էր, որ կարգացուեր է Խառն ժողովոյ վերջին նստին մէջ։

Խառն ժողովն որոշեր է հեռագրաց պատասխանել Մարար Ս. Պատրիարքին մէջ, իւր արձանագրութեան կանոնները մեզ եկեղեցիներն հարկայ հանուած, ասկայն դեռ չեն հասած ի Գոլիս։

—

Արեւելքը իւր չարաշուք ուսուցիչներով ՄԵՆԱՅ ԴՈՂԱՆԻՆԵՄԻՆ կը ծանուցանէ մեզ կաղանոսիոյ Հայ վարժարանը նախընթաց յարմիս մէջ վերբացուելու են կայսերական հրամանաւ։ Արեւելքը կը յաւելու մեզ վարժարանս վերբացումը կատարուած է հանձնաժոյ Մարար Պրրապանի առ կիսարան մասնացած ծրագրագրեն, որ ի՛նչպէս ոչինչ մեր մեջ ՆՈՅՆՈՒԹԵՄԻՆ ընդունուած է։— Ամսարարիոյ ասպէս ոչինչ մեր մեջ, ինչ ապէ ծրագրին կանոնաւ պատասխանուած էր գործոյ Ռուսիոյ կառավարութեան գիտութիւնամբ և հաստատեալ։ Ուստի սիրայ է ենթադրել մեզ ազգին փափաքած ձեւով բացուած են վարժարանը. այլ պէտք է բանալ մեզ Ռուսիոյ ուրան հանելով այդ վերբացումն տեղ ունեցած է. սա ստորագրութեամբ որ փոխանակ ձեզին ուսանելիք Ռուսիոյ կառավարութիւնն գալու. ազգային հաղորդ իշխանութիւնն կը գայ, այն իշխանութիւնն գոր Ռուսիոյ Զարդ ընտրած և բուսած դարձութեանց ընդունել սուած է ազգին։ Ահա՝ այդ տեսակ ընդարձակութեան մը առաջին պտուղն, զոր վայելեց ազգն, ամբողջ մեկ տարի տառապելէն յետոյ։

—

Մասայ ստորեալ տեղեկագրանք մեզ. Մամանթիոյ Ս. Դերոյ եկեղեցւոյ յինանութեան ծախքը ցարդ 4.000 ոսկւոյ յատնցած է և մեզ տասնեան 2.000 ոսկւոյ պակաս մը կայ՝ շինութիւնն աւարտելու համար։

Ինչպէս անցեալ, նոյնպէս այս կիրակի որոշեցաւ Ուսադրանոյ Աբգ. Տ. Գարեգին Հարսն Մամանթիոյ Թագ. խորհրդոյ անդամոց ամենց հետ՝ հանգանակութիւն մ՝ բանալ Մարար Եկեղեցւոյ մէջ, և գանձարան մը հանելու որոշեցին։

Նոր բաներ մեզ. Մամանթիոյ Թագ. խորհուրդն ամեն ջանք ի գործ կը դնէ յինանութիւնն մեր. Ս. Զատիկ աւարտելու համար, որպէս զի ան. դրանիկ պատարագը կարենայ Զատիկն առանցին որ մասնացեալ նորաբեռնը Ֆանարին մէջ։ Ուստի փափաքելի է որ ամեն մարդ իւրաքանչիւր մասնակցի բարեաց հանգանակութեան, որպէս յանգամութիւնն կատարած ունի Թագ. խորհրդոյ փափաքանաց իրագործումը։

—

Կարդացեր ենք Գրիգորիոյ մը Ա. Բարեբերի մէջ, կը ծանուցանէր մեզ Թուսանան հիւպատոսարանի նախկին քարտուղար Մ. Մարար ազգայն գաւառը, ոսկի ասած, ամենայնիւ է նոյն հիւպատոսարանի գրասենեակ Գ. Նիքոլայ Հէմիմբրանիի հետ Հայ քահանայից ձեռնարկ Ռուսաց կառավարութիւնն ԱՆՎԻՆԻՆ հանձնելով Թուս ունէր՝ Հայ եկեղեցւոյ ձեռնարկ պատկը. Հէմիմբրանիի մանուանէ լեռայ ԱՆՁԻՊԱՆԻՆԻՆ նորա կիրը։

Արեւելքը և իւր հանձնարարներն մեզ ամենեան որ արիւն գրանիր թեսիցին Հայ ազգին ընդունել և ՎԱՌԻՊԱՆ հանձնել տարու հանար ասոր իշխանի մէ՝ Ռուսիոյ կայսեր, Հայ եկեղեցւոյ կարգադրելու ընդարձակութիւնը. մեզ Ռուսիոյ կառավարութիւնն Հայ եկեղեցիին Ուղղանանայ անգամ լսանանչը։

—

Ցարը ուրաց Գաղոր կը ծանուցանէ մեզ Հայ Հաւատարիմներուն Հանանանեան մասին՝ գլուխ Դեր. Լիֆենենան վերջերս բանակցութեան մը առած էր մայրաքաղաքիս Գաղանան ներկայացուցչի մեծարելիներ Թոմէլլիի հետ ուղղակի Ս. Գաղին իրաւասութեան ներքեւ մանելու. հանգուցեալ մեզ ամենայն մեր յիշեալ բանակցութիւնը ի գլուխ հերենելու վրայ Եռ. Տ. Թոմէլլի բանի մ՝ որ ասած ծանուցեր է մեզ Ս. Գաղի իւր որձանութեան կանոնաւոր պիտի փաստարանել Դեր. Լիֆենենանի կողմն ուր ինչն յայտնուած հարաբերութիւնը։

ԹՂԹԱՎԱՆԱՅԻ — ԳՐԱՎԱՆՅԻՆ

Վ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ ԵՒ ԵՂԲ.

Իրենց նոր բացած վաճառատան մէջ Զաղմանդրեան հարաւ թ. 51. կը վաճառեն ամեն տեսակ գրքեր, գրաբեաներ և գրագրի վերաբերեալ թղթեղէն և գանազան գրասարքեր մեզ մեծ և մեզ՝ գներ քանակով։

Գնեցեր յոյժ լաւագոյն վաճառանոցս վերաբերեալ բոլորի տեսակներ և մանաւանդ ամեն ձեւերով և խիստ գիւրագնի։

Դատաւորներէ եկած յանձնարարութիւնը փութամբ խնամով կը կատարուի։

Ց. ԱՍԼԱՆԻՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԲՈՒՈՒՐԻ

Դասընթացի հանար

Զատանեան Ցիգրան էֆենտիի հանրամանագիր Լեզուագիտի Հայ Հարազատի գրքերեն քաղուած։

Կոչուածանցեալներ է Ց. Արամեան և բնդ. Լիֆենա—գրավաճառատունը, Գալաթա Հասմիկի ճանապարհ թիւ. 34

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՆՈՒՐԵՐԷՆՆԵՐ

Կ. Գալաթա, Թանգիլանի թաղ. թիւ. 59
ազգային Գալաթ գրեանոց

—

Ա. յս վաճառատուն՝ որ 1883 տարեսկզբանէ ի հանրաստանան է, մի քանի ամիսոյ ձեռնարկներու սնոյցաղարդութեան վրայ լաւագոյն գրագրեաց հարկաւոր, ցայսր որ կանոնաւոր ստացուելոյ. ուստի մ՝ ալ կը վերաբաստանէ մեզ. Հայոց ամեն պատասխարեր գործի բնդունելութիւն ունի, և կրնայ յաւելի տարեկ գրագ ու. զարգացնել նեմեզ բիչ չատ քանակութիւնն վերջել։

Ապարէն հանանալով որ տարին մենաւորանան համարուած որ և է գրքի ի Հայս գարգացումն յոյժ փափաքելի է ազգասիրական գրագրամ ունեցող ամեն ազգասիր, յաւարդ եմ մեզ որ քան դոր տառեալ համարելիր բնդունելութիւնն պիտի արժանանամ սիրելի ազգայնոցս կողմանէ։

Վաճառատան մէջ կը ծախուի դրան բոլոր փոքր մեծ քանակութեամբ, նպարեղէնի վերաբերեալ ամեն տեսակ ընտիր տարբեր։

Մեր ՇԱՆԳԱՆ,

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Պոլսոյ թիւ. 3 փետրվ.

ԸՆԴՀԱՆՈՒ ԱՐԺԵՔԼԻՑ

Օսմ. Գանս (մեծագոյն) գ. կ. գրաս.	16	3
» » բրգանեցու	16	10
» » կէս-արծն	15	12
Արեւելեան երկաթ.	ֆր. 36	75
Սպիտակ. մետաղ	71	25
Թրամուայ	292	

—

ԸՆԴՀԱՆՈՒ ԴՐԱՄԱՅ

Ամանեան ասիի	277	100
Անգլիական »	»	110 10
Գրագրական »	»	87 50
Բոլ	»	20 17
Գրէտիտ	»	81 15
Գաղանի Մուրտի	»	9 12
» արծաթի	»	39 15
Ֆիորին	»	5 25
Սէնիսի տարբ.	»	107 50
Գաղի Ռիմա	»	102 50
Լոնտ. »	»	102 20
Ռենտա	»	26 20